

Disertatio inauguralis medico-practica de colica ... / submittit Joannes Hanke.

Contributors

Hanke, Johann.
Universität Wien.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Viennae : Typis Antonii Kroys, 1784.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/p8y5cnwz>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.



Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO

INAUGURALIS
MEDICO - PRACTICA

DE
COLICA

QUAM
ANNUENTE INCLYTA FACULTATE
MEDICA



IN
ANTIQUISSIMA AC CELEBERRIMA
UNIVERSITATE VINDOBONENSI

PUBLICAE DISQUISITIONI
SUBMITTIT

JOANNES HANKE

SILESIUS
MEGA - KUNZENDORFFENSIS,

DISPUTABITUR

IN UNIVERSITATIS PALATIO

DIE MENSIS ANNO
MDCCLXXXIV.

VIENNÆ,

TYPIS ANTONII KROYS.

L. B.

Temporis jamjam finiendi annui studio
rum curriculi angustiis pressus, & mirum
quam cupide ad longavorum laborum meo-
rum demum metam properans, magna, ea
que lapidi lydio theoreticorum probanda, pe-
ficiendi impos factus, hæc tenuicula trado
quæ benignus accipe velim, &, si fata tulerint,
olim præstaturo majora fave.



Omnis dolor intestinorum colica dicitur. Etimologia nominis ab intestino colo, sed male, cum rarius in intestino colo, potissimum in ileo morbi sit hospitium, & fortassis colon intestinum tam acute non dolet, cum videamus fœcibus durissimis diu sine ullo dolore esse refertum. Neque fortassis aliter, quam in dyssenteria erosum, inflammatum, exulceratumque dolet.

PROGNOSIS ad causarum discrimina, doloris vehementiam, alvique obstructionem, & febrém redit; quo nomine colica, etsi levis morbus videatur, sæpe periculosissima, acuta, brevique lethalis esse potest. Aliquando enim plures causæ manifestæ simul possunt adesse; e. g. metastasis quædam, & inflammatio, vermes, & inflammatio conjuncta, præsertim in pueris. Unde multi febre veris-

riffima inflammatoria sub hoc morbo inter alia symptomata soporosi, convulsivi, & cum retentione urinæ extinguuntur. Qui sæpius à quacunque causa hoc malo laborant, præsertim cum rebelli alvi obstructione, in iis metus est, ne aliquando in inflammationem intestinorum, ileumque incidant. Qui sæpe alioquin torminibus colicis conflictantur cum doloribus dorsi, & lumborum, pedumque œdematibus, flatibusque crebris, his tympanitis instat. Quod si vero colica sine alia causa manifesta, alvo tarda, fœcibus pallidis infestet, metus est, ne lateant calculi vesicæ felleæ, & icterus brevi post erumpat, isque rebellis, & diuturnus.

In curatione facile patet, sedulo præ oculis habendum esse causarum omnium manifestarum catallogum, neque statim ad præscribendas essentias carminativas, anticolicas, & ejus generis recurrendum fore; cum morbus hic vulgo neglectus, & in levioribus habitus aliquid monstri alere possit. Attendatur probe ad causam manifestam, ad febrem, quæ si adest, semper anguis latet in herba, eo periculosior, quo levior

vior febris, id est, debilis, & celer
pulsus est. Porro ad alvi obstructio-
nem, atque ad dolores, an hi vehe-
mentes sint, brevibus intervallis rede-
ant; ad linguam, an sicca; ad oculos,
faciemque, an naturalis vigor adsit,
nec ne.

SPECIES ob diversitatem causarum di-
versæ sequentibus numeris conti-
nentur.

I. SPECIES INFLAMMATORIA, quæ in
intestinis tenuibus frequentius cum tota
caterva symptomatum phlogoseos occur-
rit: nempe cum horrore, dolore acu-
to, fixo, incrementa abdominis, pulsu
duro, crebro, siti magna, vomitu, alvi
obstructione; quandoque tamen alvus
tenuis excernitur, & gravidis periculosis-
sima est. Singultus, oculi calliginosi,
pulsus debilis, mortem nuntiant. Levi-
or est, si meraca, gravior, imo gravissima
si sit complicata cum biliosa, putrida,
verminosa, cum variis affectibus capi-
tis &c.

Cura meracæ largis venæ sectionibus, clysteribus emollientibus cum melle mercuriali, ad quinque, sex uncias, iisque repetitis; fomentis, & decoctis emollientibus; verbo: toto apparatu antiphlogistico absolvitur. Specialiter notes, venæ sectiones hic eousque fieri debere, quousque pulsus, & vires ægri ferunt, & clysmata non cum nimio impetu, nec magna dosi applicari. Si vero pulsus tremulus, inæqualis; vesicantia, & camphora exigua dosi, indicantur. Si vero sequatur suppuratio, non lac, sed serum lactis, decocta ex virga aurea, veronica exhibebis. Si vero ad finem febris lenta remaneat, ad corticem vulnerariis nuptum tanquam ad sacram anchoram refugiendum est; ultimo ad aquas spadanas, & cibos solidiores.

Si vero complicata, primum tamen indicans inflammatio est, ita tamen, ut respectus morbi complicati habeatur, qui pro re nata, vel largiores, vel pauciores venæ sectiones determinat; & sufflamminata inflammatione morbus complicatus cicuratur.

II SABURALIS, quæ vel est PITUITOSA, BILIOSA, vel PUTRIDA &c. ratione nempe hospitantis materiei in primis viis.

PITUITOSAM, otium, ingluvies, cruditates, hyems prima, & ver initians, corpora debilia, sexus sequior, hypochondriaci, clyma humidum palludofum constituunt.

INDICATIO curativa consistit in attenuatione, solutione, incisione & evacuatione pituitæ, v. g. sapone veneto, extracto amaricante, bile taurina inspissata, alœe, gummi ferulaceis, massa pillulari ruffi, salibus, aquis mineralibus, clysmatibus fortioribus &c. obtinetur.

BILIOSA a constitutione annua, calore, ira, spirituositas, carnibus ferinis, nimio corporis motu &c. generatur. Est cum urina pauca, ruffa, siti, calore naturali majore, amaritie oris, dolore potissimum in duodeno, pulsu celeri, non adeo duro, vomituritione, & sæpe alvi obstructione. Aetas juvenilis, & abusus spirituosorum venæ sectiones postulant. conveniunt omnia solventia, evacuantia, & putredini resistentia, ut

funt omnia acescentia, ut tamarindi, acetosa, taraxacon, serum lactis, & sic porro. Si ingens nausea, emeticum cum sale. Si Facies collapsa, pulsus debilis, tunc externe fomenta ex mellissa, mentha. Et si vomitus simul adfit, clyσμα cum opio, & quoque interne opium. Si vero cesset, tunc serum lactis tamarindinatum prodest. Aromatica, & spirituosa vitentur. Si pulsus non celer, non durus est, pillulæ cum extractis amaricantibus, sapone veneto, & gummi ammoniaco &c. conveniunt.

PUTRIDA eadem fere ratione uti prior curatur, respectu tantum habito ad febrim.

III. RHEUMATICA, seu Rheuma intestinorum, itaque est vel inflammatorium, vel biliosum, vel pituitosum, cum vel sine febre.

CURA secundum naturam rheumatis, & absente inflammatione præprimis ab initio in promovenda diaphoresi consistit, quod infuso fl. chamomillæ, & theriaca andromachi &c. perficitur.

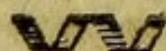
IV. NEPHRITICA, si ab inflammatione, cura antiphlogistica, si ab infarctu non inflammatorio, solventia cum diu-

reticis, si a calculo, & in simul nausea, & vomitus comites sunt, prius paregoricis sistantur; dein oleosa, præcipue vero oleum lini ore, & ano, quod fomenti instar renibus est, item & lenia cathartica; dein lac cum aquis felteranis, aut egranis, infusio rad. foeniculi, petrosolini, baccarum juniperi, serum lactis cum melle, succus herbarum, & sic ultra.

V. METASTATICA a scabie, arthritide, erysipellate, curatur suis methodis.

VI. HEPATICA, a calculis hepatis. Hic expediendæ viæ emolliendo, relaxando, solvendo, verbo: omnibus, quæ calculi iter promovere valent, v. g. decocto hordei cum melle, succis graminis, taraxaci, cichorei, fumaricæ &c. urgente dolore oleosis, paregoricis.

VII. STERCOREA, in iis, qui alimentis abutuntur, quæ multas generant foeces, observatur. Dolore colico, sed non adeo acuto, & raro cum febre stipatur, stercora in intestinis tanguntur; cavendum a fortioribus purgantibus, sed unguenta emollientia, jura pinguis, calida, clysmata oleosa, dein manna. Si mucus adest, sapo venetus, vel there-



binthina cum vitello ovi subigitur. No-
tes, tam diu insistendum esse evacuanti-
bus, quam diu cum his adhuc alvus
scibalosa, aut pultacea excernitur &c.

VIII. FLATULENTA, abdomen infla-
tum est, & pressione abdominis dolor
non augetur; foeces duræ, & siccæ,
ideo clysmata ex oleo omni hora, dein
cum sale gemmæ, & inunctiones cum
unguento calendulæ, & oleo menthæ.
Si pulsus celer, & durus, Venæ sectio,
dein v. g.

℞ Semin quatuor. calid. min. à dr. ij
infund. in f. q. aq. fervid p. 1/4 hor
colatur. unc. XIV. adde
sal thermar. carolinar. dr. vj
syrup. V, rad. aperient. unc. ij
M. d. u.

Et si non juvat opium datur. In pal-
lidis, & frigidis infusum menthæ, vel
eleosachar. menthæ v. g.

℞ Eleosach menth. dr. ij.

Aq. menth. unc. jv.

Sp. sal. dulc. gtt. XXX.

M. f. öi 6to. minuto cochl.

Si alvus obstructa pill. ex sapone ve-
neto, gum. ammoniaco, & massa pill.
Ruffi, cucurbitæ abdomini applicatæ etiam
profuere.

IX. PICTONUM, a plumbatis, & arthritide vaga &c. inducitur. Hic ventris adest introtractio, qui in aliis speciebus tensus, & elevatus est; sequitur sæpe paralyfis manuum, pedumque, quæ paralyfis, si adest, signum pathognomicum hujus morbi est. Estque subinde cum, subinde sine febre, subinde morbus acutus, subinde chronicus per plures annos durans. Si vires ferunt venæ sectio, clysmata emollientia, oleosa, & externe unguentum Althææ, & cataplasmata ex lacte, & sapone veneto &c. interne v. gr.

℞ Olei amygdalar. recentiss. press.
mann. elect. á unc. jii.

Vitel. ov. q. s. ut f. perfecta miscela.

S. öi 1/2 hor. cochl.

Si vero alvus jam liberior tum v. gr.

℞ Syrup. mannat.

Olei amygdalar. dulc. recentiss.
press. a unc. jii.

Vitel. ov. q. s.

S. öi 2hor. 2. cochl.

Et dein juscula pinguiora carniū, etsi cessent globosa cibula, tamen continuandum.

Colica vero pictonum ex arthritide orta curatur initio uti prior, dein vero:
v. gr. ℞.



℞ Antimon. crud. gr. vjij
 Fl. Sulphur. gr. x.
 Sachar. alb. Scrup. j.
 M. d. u.

Et decoctum sassaparillæ, aut pulverem apyrethi; si vero dolor post assumptum antimonium in ventriculo oriatur, signum est autem assumptorum acidorum, ideo inter usum antimonii vel acida prohibenda, aut lapides cancrorum exhibendi sunt

X. AB ANEURISMATE interno. In hac svadebis quietem, venæ sectiones parvas, repetitas, nitrum, mannam, cassiam, victum tenuem, & ut alvus leniter solvatur.

XI. SCIRRHOSA Remedia hic sunt v. c. victus tenuis ex fructibus horræis, serum lactis, clysmata, terra foliata tart. levi dosi, cicuta, aconitum &c.

XII. HERNIOSA, in omni herniosa colica tentanda est repositio præmissis præmittendis; ceterum curatur ratione naturæ colicæ, vel ut inflammatoria, flatulenta, stercorea, rheumatica, a dyspeptis &c.

XIII. A DISPEPTIS seu assumptione corporum indigestibilium, ut a nucleis perficorum, mespillorum, officulis animalium

lium &c. præsertim si in una parte intestinorum coacervantur. Indicantur purgantia, enemata. In deglutitis spinis ossium, animalium, piscium, laudantur oleosa, atque lenia eccoprotica, sed medicus optimus natura.

XIV. PERIODICA. a latitante febre sub larva, cura febris intermittentis evacuatis primis viis, per corticem.

XV. HYSTERICA, & hypochondriacorum. Urina copiosa, aquosa, syncope, palpitatio cordis, globus hystericus, vomitus, materia viridescens per alvum &c. hanc comitantur. conveniunt cæteris paribus laudanum, castor: essentia castorii, asa foetida, & spiritus cornucervitum radix Valerianæ, cort: peruv: limatura martis, gumi ferulacea.

XVI. MENSTRUALIS. Alia est antecedens, alia concomitans, alia a suppressione. Hæc secundum diversas causas, diversimode curatur v. gr. si a plethora; venæ sectione, diluentibus; si a debilitate, laxitate vasorum, purgantibus, dein roborantibus. Si a nimia irritabilitate, nervinis, antespasticis, ut tinctura succini, opio, optime vero roborantibus, cortice peruviano. Si a rē-
gi-

gidityte, vasis strictis, emollientibus, ut aqua tepida supposita.

XVII. HÆMORRHOIDALIS. Omnia quæ de menſtruis dicta ſunt, hic quoque applicabis v. gr. emollientia, oleoſa, enemata, venæ ſectiões, alöetica, determinantia verſus inferiora, ſanguifugas, aperturam lanceola factam; omnia pro ratione cauſarum.

XVIII. gravidarum: in gravidis plerumque acidum peccat, hinc antacida ſi debilitas irritabilitasque peccet, una alterave drachma corticis peruviani de die. In diſtractione partium cura palliativa.

XIX. PARTURIENTIUM, dolores ſpurii biduo, aut triduo ante partum parturientes infeſtant, hos venæ ſectio aliquando iſtantanee curat, quin repeti debeat. Plurimum etiam huc faciunt enemata ob fœces duras, quibus expulſis uterus liberior fit, & ratione cauſæ etiam opiata.

XX. PUERPERARUM: ſi ab acrimonia mucilaginoſa; ſi ab inflammatione, apparatus antiphlogiſticus, enemata, oleoſa, refrigerantia, potus oleoſi cum prudenti paregoricorum uſu, maxime tamen obſervandum, ne lochia turbentur. Si do-

dolores extremi spasmos minentur , ad opium purum , non ad laudanum refugiendum foret.

XXI. AB ACRIMONIA , cura generalis , mucilaginoso , involvens , oleoso , specialis vero dirigitur secundum naturam acrimoniæ , aut veneni.

XXII. VERMINOSA. Antihelminthicis curatur.

XXIII. A MOECONIO , quod evacuandum est , optimum purgans matris lac ferosum est , si hoc insufficiens , sapo venetus vitell. ovi solutus & syrupus cichor. c. rheo , & aqua fœniculi. Si vero dolores nimium urgeant , enema ex duabus unciis feri lactis melle mixtis convenient.

XXIV. LACTANTIUM. A pultibus acefcentibus , & lacte , utatur antacidis , solventibus , eccoproticis , leniter tonicis & roborantibus , ut lap. cancr. sapon. venet. syrup. cichor. cum rheo , cum oleo tart. per deliq. & aqua fœniculi. In infantibus cavendum est ab opiatis , & oleosis , ab opiatis quia infantes hebetes , & inepti fiunt. Ab oleosis aromaticis , quia inuncto ventri inflammatio caufaretur,

THESES

I.

In colica non datur remedium specificum universale

II. Dispositio ad colicam extra paroxysmum mutanda est.

III. In colica hæmorrhoidali sanguisugæ plus remedii ferunt, quam largissimæ venæsectiones.

IV. Scirrhus ventriculi, & intestinorum non curatur sapone & saponaceis.

V. Errant illi magnopere, qui vires ægri ex solo pulsu volunt mensurare.

VI. Subita transpositio materiæ rheumaticæ nec lege circulationis, nec communicatione cellularum telæ cellulosæ explicari potest.

VII. Exanthemata qualiacunque in primis morbi diebus perstantibus viribus, & pulsu duro, forti, magno, venæ sectionem non prohibent, sed potius jubent.

VIII. In convulsionibus infantum melius subinde est curare nutricem, quam infantem.

